

Educatie, publicaties en multimedia: een vleugje westerse en oosterse cultuur

De te bekijken en te beluisteren filmpjes met traditionele Europese en Aziatische spelmomenten en gamelan- en indomuziek – waaronder Indonesische traditionals en krontjong-songs – zijn ook via de website van het Poppenspe(e)lmuseum te zien en te horen. Verder zijn er lesbrieven, vragenspellen in multiple-choicevorm, een audiopen met muziek en tekst, een poppentheater-, wayang- en gamelan-abc met de verklaring van namen en woorden, en voelbare puzzels met audio-ondersteuning. Nog niet eerder is op deze wijze de aansprekende Europese poppentheater- en de Indonesische wayang- en gamelantraditie in een erfgoedpresentatie tot leven gekomen: een weg naar reflectie, verbeelding en schoonheid met een vleugje westerse en oosterse cultuur. Zie voor meer informatie over dit project: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/pulcinellapunakawan.pdf>.

Education, publications and multimedia: a hint of Western and Oriental culture

The museum provides documentation with tactile images on swell-touch paper as well as publications in relief print, printed, and blind embossed text in combination with braille and plain text. These publications contain abstract illustrations of European puppet theatre as well as Javanese kulit figures, complemented with short bilingual texts in Dutch and in English. The short videos with traditional European and Asian performance moments, gamelan and Indo music - including Indonesian traditional and *krontjong* songs - can also be viewed and listened to on the Puppetry Museum's website. The museum collection also includes teacher's lesson packs (in Dutch), an ABC of puppet theatre, wayang, and gamelan with an explanation (in Dutch) of a wide range of names and words, several question games with multiple-choice answers, an audio pen with music and text, and tactile puzzle figures with audio support. Never before has the appealing European puppet theatre and the Indonesian wayang and gamelan tradition been brought to life so attractively as part of a cultural heritage presentation, paving the road to reflection, imagination, and beauty with a hint of Western and Oriental culture. See for more information about this project: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/PulcinellaPunakawanEng.pdf>.

Afbeelding voorplat: een spekkoeke etende en donkere bril dragende Semar met het gezicht van Poppenspe(e)lmuseumdirecteur en conservator Otto van der Mieden. De Javaanse clown draagt een gebatikte sarong (wikkelrok) met daarop een afbeelding van het familiewapen van de familie Van der Mieden. Plaatje achterplat: visueel beperkte oud-Hollandse Jan Klaassen en zijn vrouw Katrijn. Jan zwaait met een herkenningsstok voor slechtzienden, Katrijn heeft een mattenklopper in haar linkerhand. Illustraties: Elsje Zwart. Realisatie tactiele audio boeken: Birgit Tomesen en Otto van der Mieden.

Picture front cover: Semar while munching away on kwee lapis (a Dutch-Indonesian layered cake), with Puppetry Museum director and curator Otto van der Mieden's face. The clown wears a batik sarong (a piece of cloth that is wrapped around the waist) depicting the Van der Mieden family coat of arms. Semar also wears dark glasses because he is visually impaired. Picture back cover: visually impaired old-Dutch Jan Klaassen wielding a club, and his wife Katrijn with her carpet beater. Illustrations: Elsje Zwart. Production tactile audio books: Birgit Tomesen and Otto van der Mieden.

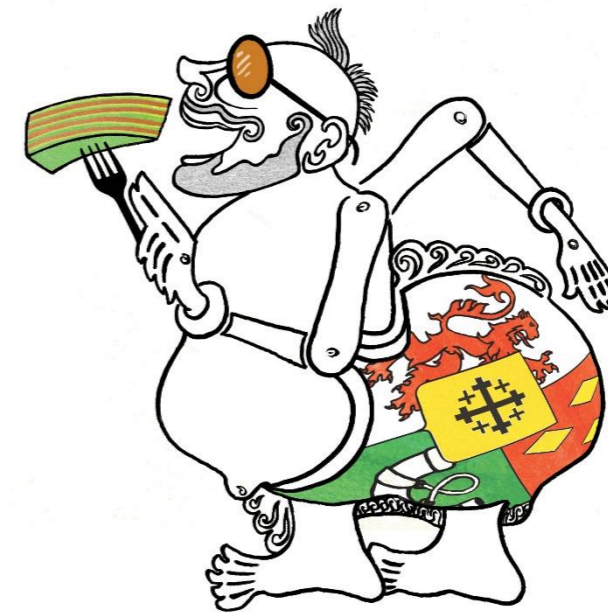
**Een kijkje in de poppenkast
 Pulcinella en punakawan**

Horen, voelen, doen en ontdekken.

Een tastbare, literaire en tweetalige ontmoeting met internationale en karakteristieke poppentheaterfiguren in en buiten het Poppenspe(e)lmuseum.

Mini pop-uptentoonstelling

Een museaal en educatief erfgoedproject voor visueel beperkten en zienden.
 Een Europese en Indonesische caleidoscoop vol zintuiglijke ervaringen.

**A look behind the scenes of puppet theatre
 Pulcinella and Punakawan**

Seeing, hearing, feeling and exploring.

An exciting bilingual touch-and-feel meeting with characteristic international puppet theatre figures, both inside and outside the Dutch Puppetry Museum.

Mini pop-up exhibition

An educational puppet theatre heritage project in a museum setting for the visually impaired and sighted people. An inspiring European and Indonesian kaleidoscope full of sensory experiences.

Een internationaal, tweetalig en educatief poppentheater-erfgoedproject

'Pulcinella en punakawan' is een Nederlands- en Engelstalige, voelbare poppentheater-erfgoedproductie. Een expositie en presentatie voor visueel beperkten (blinden en slechtzienden) en anderen. Uitgangspunten: op prikkelende, associatieve, beeldende, speelse en tactiele wijze in aanraking komen met het traditionele Europese poppentheater en het Indonesische wayangspel. Doel van het project: het ontdekken van de relatie tussen het uiterlijk van de aansprekende poppentheater- en wayangfiguren en de daarbij behorende attributen en technieken. De bezoekers worden geconfronteerd met een uitdagende variëteit aan poppen, instrumenten, voorwerpen, stemmen, teksten, geuren en afbeeldingen. Non-visueel is het mogelijk de presentaties extra te ervaren met behulp van audio-ondersteuning. Deelnemers komen in aanraking met poëzie, Nederlands-Indische uitdrukkingen, muziek en liedjes.

Indonesische wayang en gamelan, een draaiorgel en Europese poppentheatertechnieken

Getoond worden Europese hand-, stok- en stangpoppen. Uit Indonesië komen de wayang-kulit-schimmenspelvorm, de wayang-golek- en wayang-klitik-stokpoppenspeltechniek en het wayang-topeng-maskerspel. Gamelanmuziek is een belangrijk onderdeel van het project. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van het Javaanse gamelan-instrumentarium 'Kjai Paridjata'/'Heer levensboom', dat het Poppenspe(e)lmuseum heeft overgenomen van voormalig museum Nusantara in Delft. Uniek is ook het draaiorgeltje met een net echte aap als handpop. De bezoekers mogen zelf het orgeltje laten draaien en met de aap spelen.

De cium van Katrijn: Nederlands-Indisch tactiel audioboek

Bijzonder is het losbladige en kleurrijke poppentheater-kijk-ruik-voel-lees-luister-en-speelboek 'De cium van Katrijn': een Nederlands-Indisch tactiel audioboek met geuren uit de oosterse keuken. In een paar duidelijk voelbare spelscènes vraagt Katrijn eerst aan Jan Klaassen of hij met haar wil trouwen. Daarna vraagt ze het aan de Javaanse punakawan: de wayang-kulitclowns Semar, Nala Gareng, Bagong en Petruk. Deze zeggen allemaal nee. Petruk raadt haar aan met Jan te trouwen. Die zegt dan dat hij toch wél wil en Katrijn geeft hem een zoen (cium). De tafereeltjes zijn afgebeeld op uitneembare pagina's van vilt. Daarop staan rijmpjes in combischrift (drukletter met synchroon lopende tekst in braille). Deze zijn gevat in duidelijk voelbare tekstballonnen. Een essentieel onderdeel bij het voelbare audioboek is de ingesproken tekst met muzikale ondersteuning en de weergave van straatdraaiorgelklanken, aangevuld met gamelanmuziek en applaus. Wij gaven hiervoor een compositie-opdracht aan Sinta Wullur en Renadi Santoso.

De kus van Katrijn - De tút fan Katryntsje - Katrijn's kiss - Der Schmatz von Gretl

'De kus van Katrijn'/'De tút fan Katryntsje'/'Katrijn's kiss'/'Der Schmatz von Gretl' zijn vier voelbare en kleurrijke audioboeken en een tafelpoppenspelletje in het Nederlands, Fries, Engels en Duits. Er is ook een meertalige boekuitvoering beschikbaar in zwarte stofstructuren en materialen. Zo kunnen en mogen ook zienden de donkere wereld van blinden ervaren en beleven, zo je wilt 'bekijken' en respectievelijk 'voelen'. De ogen van de zienden kunnen wel of niet bedekt worden met de bijgevoegde ooglapjes. In de boekpresentaties worden de teksten weergegeven in combischrift. De tekstballonnen in het zwarte boek zijn verwisselbaar. Ze zijn bevestigd met klittenband. In de boeken en het spel vraagt Katrijn eerst aan Jan Klaassen of hij met haar wil trouwen. Daarna vraagt ze het aan de Franse Guignol en zijn vriend de schoenlapper Gnafron. Vervolgens aan de Hongaarse Vitéz László. Allen zeggen nee! Als laatste raadt de gemaskerde Italiaanse clown Pulcinella haar aan toch maar met Jan Klaassen te trouwen. Jan zegt dan dat hij toch wél wil en Katrijn geeft hem een kus/tút/kiss/Schmatz. Toegepaste materiaalsoorten: vilt, wol, transparant- en flockfolie, papier, garen, katoen, leer, bamboe, stro, hoorn, foam, hout, kunststof, plastic, rubber, metaal, glazen kralen, ritsen en haakwerk. Geuren: lavendel en kruidnagel. De muziekfragmenten komen uit 'La musica notturna delle strade di Madrid' en 'De dans van de blinde bedelaars' van de componist Luigi Boccherini (ca. 1780).

Kijken, luisteren, lezen en voelen

Ingesproken teksten maken deel uit van al de presentaties. Beschikbaar zijn publicaties met voelbare afbeeldingen op zwelpapier en als reliëf-, blinddruk met braille en druk(zwart)letter. Deze bevatten geabstraheerde illustraties van onder andere typische Europese poppenkastfiguren en van de Javaanse wayang kulit, aangevuld met korte tweetalige tekstjes in het Nederlands en in het Engels. Verder zijn er een speelscherm (kelir) met transparante mini wayang-kulitschimfiguren, een Poppenspe(e)lmuseum-doe-speel-en-leskist met poppen in de diverse poppentheatertechnieken, een voelbare poppentheatertrui met een afbeelding van Jan Klaassen en een krokodil, en een tactiel poppentheaterkostuum van o.a. de Indonesische dalang/poppenspeler: beskap genaamd.

A tactile, educational and international cultural heritage project for blind and sighted people

'Pulcinella and Punakawan' is a cultural heritage production focused on puppet theatre that is available in Dutch and in English. It comprises an exhibition and a presentation for both visually impaired and sighted people. Basic principles: to introduce museum visitors to traditional European puppet theatre, and to Indonesian wayang theatre with the associated gamelan music and forms of presentation in a stimulating, associative, 'visual', playful, and tactile manner. Aim of the project: to identify the connection between the features of the appealing puppetry and wayang figures and the corresponding objects and techniques. Museum visitors will be introduced to an exciting range of performances, puppets, instruments, objects, voices, texts, fragrances, and images. Non-visually the presentations can be experienced more intensively by means of audio support. Participants are introduced to poetry, typically Dutch-Indonesian expressions, music, and songs.

European puppet theatre figures and barrel organ, and Indonesian wayang and gamelan

The presentation includes European hand puppets, rod puppets and rod marionettes, as well as Indonesian types of wayang kulit theatre, wayang golek and wayang klitik rod-puppet performing techniques, and a wayang topeng mask performance. Gamelan music makes up a significant part of the project, for which the 'Kyai Parijata'/'Heer levensboom' (Lord Tree of Life) - a centuries-old Javanese double gamelan - is used, an instrument the Dutch Puppetry Museum acquired from the former Nusantara museum in Delft, which closed its doors in 2013. Another unique object is the small, typically Dutch barrel organ with a lifelike monkey as a hand puppet. Visitors are welcome to operate the organ and to play with the monkey.

De cium van Katrijn: a Dutch-Indonesian audio book

One of the most unique pieces on display is 'De cium van Katrijn', a colourful, loose-leaf-look-smell-feel-read-listen-and-play puppet theatre book. It is a Dutch-Indonesian tactile audiobook to which fragrances from the oriental kitchen have been added. In several highly tactile puppetry scenes, Katrijn (the Dutch Judy) first proposes to Jan Klaassen (the Dutch Mr Punch), and next to the Javanese Punakawan - wayang kulit clowns - Semar, Nala Gareng, Bagong, and Petruk. They all say 'no', but Petruk advises her to marry Jan Klaassen. Eventually Jan agrees to marry Katrijn, who gives him a kiss (*cium*). All these figures are made up of a variety of fabric textures and materials. The scenes are depicted on removable pages made of felt fabric, which include short rhymes in combined script (braille in combination with synchronously running plain text) that have been put in highly tactile speech bubbles. A vital part of the tactile audio book is the recorded text with the musical accompaniment by and sounds of a street barrel organ, complemented with gamelan music and applause. The Puppetry Museum commissioned Sinta Wullur - an Indonesian-Dutch gamelan musician, pianist, singer, and classical composer, and Renadi Santoso - a musician and composer specialised in Indonesian music, to produce the musical compositions.

Katrijn's kiss - De tút fan Katryntsje - Katrijn's kiss - Der Schmatz von Gretl

The table top puppet play and the four tactile audio books 'De kus van Katrijn'/'De tút fan Katryntsje'/'Katrijn's kiss'/'Der Schmatz von Gretl' are available in Dutch, Frisian, English, and German. In addition to the colourful books, a multilingual version is available in black fabric textures and materials. This allows sighted people to experience and discover - or rather, 'see' and 'feel' - the world of darkness that surrounds blind people. The sighted participants have the option of covering their eyes with the eye patches provided to them. These publications also contain texts in combined script. The speech bubbles in the black book can be changed because they have been secured with Velcro tape. In the presentations, Katrijn first proposes to Jan Klaassen, then to the French Guignol and his friend Gnafron - the cobbler from Lyon, and next to the Hungarian Vitéz László. They all say 'no'! But the final person she proposes to - the masked Italian clown Pulcinella - advises her to marry Jan Klaassen. Jan finally gives in and agrees to marry Katrijn, who gives him a 'kus'/'tút'/'kiss'/'Schmatz'. The materials used include: felt, wool, yarn, transparent foil, flock vinyl, straw, paper, waterbuffalo horn, cotton, leather, foam, bamboo, wood, synthetic material, plastic, rubber, metal, glass beads, zippers, and crochet work. The scents used include lavender and cloves. The music clips of the play and the books originate from 'La musica notturna delle strade di Madrid' - Night Music of the Streets of Madrid ('Minuetto dei Ciechi' - The Minuet of the Blind Beggars) by the composer Luigi Boccherini (ca. 1780).

Look, listen, read, and touch

In addition to recorded texts, the 'Pulcinella and Punakawan presentations' include: a Javanese shadow play screen (*kelir*) with transparent mini wayang kulit shadow figures, a Puppetry Museum do-play-and-learn chest (*Poppenspe(e)lmuseum-doe-speel-en-leskist*) with puppetry figures used in various puppetry techniques, a tactile puppet theatre sweater with a picture of Jan Klaassen and a crocodile, and a unique puppeteer touch-and-feel suite.